

(добирання саме тої історико-педагогічної інформації, яка втілює мету і завдання дослідження).

Згідно з професіографічним підходом ми використовували в роботі теоретичні набутки не лише історико-педагогічної науки, але й професійної педагогіки, що дозволило нам аналізувати структуру професійних компетенцій вчителя, які мають бути засвоєні в процесі професійної підготовки незалежно від історичного етапу [1].

Трактування історико-педагогічних явищ у ретроспективі, оцінка сучасного стану та визначення перспектив на майбутнє забезпечується рядом принципів.

Принцип історизму розуміється нами як вивчення предмета чи явища в процесі розвитку в конкретних умовах певного етапу.

Принцип об'єктивності забезпечує можливість проникнення в сутність проблеми, що досягається шляхом усебічного врахування факторів і умов, кожне явище аналізується в його багатогранності й суперечливості.

Принцип єдності логічного і історичного дозволяє висвітлювати історичні факти, виявити закономірності розвитку історико-педагогічного явища.

Принцип системності дає можливість розглядати проблему як динамічну цілісну систему в багатоманітності зв'язків та у взаємодії з середовищем [2].

Отже, науково-теоретичний аналіз професійної підготовки вчителя новогрецької мови дає змогу зробити висновок, що дослідження цієї проблеми вимагає використання різних методів, підходів та принципів для всебічного та об'єктивного її вивчення.

Література

1. Андрійчук Н.М. Підготовка вчителя для народних шкіл України (кінець ХІХ – початок ХХ століття) як науково-методична проблема / Н.М.Андрійчук // Вісник Житомирського державного університету. –2009.–Вип. 44.– С. 79- 83.
2. Дем'яненко Н.М. Національна ідея вищої освіти в навчальному курсі «Історія освітньо-виховних систем» (в контексті євроінтеграції) [Електронний ресурс] .– Режим доступу: nbuv.gov.ua/...3.../06_Demyanenko.pdf
3. Педагогіка вищої школи: словник - довідник /Упор.О.О.Фунтікова.– Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2007.–404 с.

УДК 378.073 (043)

Проценко О.Б., кандидат педагогічних наук, доцент

ФЕНОМЕН «АКМЕ» ТА УМОВИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Процеси реформування, модернізації вищої освіти України сприяють підвищенню вимог до професійної компетентності викладача вищого навчального закладу, що визначається його здатністю будувати свій професійний розвиток, прагнути до досягнення нових вершин (акме). Це ускладнюється низкою умов суб'єктивного та об'єктивного характеру, визначення яких є актуальним на сучасному етапі розвитку акмеологічних досліджень.

В акмеології важливого значення набуває поняття професійного акме, зокрема акме майбутнього викладача вищого навчального закладу. Акме в професійному розвитку (професійне акме) – це психічний стан, який означає вищий для даної людини рівень в його професійному розвитку, який є на даному відрізку часу; максимальну змобілізованість, реалізованість всіх професійних здібностей, можливостей і резервів людини на конкретному етапі життя (при відсутності перенапруження і використання всіх можливостей організму) [1, 5]. Іншими словами «акме» – це кульмінація, пік в професійному розвитку педагога на певному відрізку життєвого шляху.

У своїх наукових працях В. Огнев'юк зазначає, що акме в професійному розвитку можуть не співпадати у часі з акме, що досягає людина як індивід, як особистість [3, 7]. Піки

в розвитку людини як індивіда, як особистості, як суб'єкта професійної діяльності можуть відбуватися в різний час, хоча в цілому акме, підйоми в розвитку сфер психіки можуть ставати джерелом, каталізатором для появи акме в інших сферах. Людина протягом життя може досягати професійних акме різної ступені суспільної і особистісної значимості.

Успіх досягнення професійного акме викладачем вищого навчального закладу залежить від низки умов та факторів, які впливають на ефективність цього процесу. Фахівці простежують залежність акме педагога від соціально-економічних умов суспільства, членом якого він є; конкретним історичним часом, в яке він живе, його соціальною приналежністю; конкретної соціальної ситуацією, яка існує в даний момент в суспільстві; віком та статтю людини.

Сьогодні вчені виділяють внутрішні і зовнішні умови досягнення професійного акме. Коротко розглянемо ці умови. До внутрішніх умов можна віднести такі: активність педагога; побудова свого професійного шляху по висхідній траєкторії; прагнення викладача до досягнення свого максимального рівня; мотивація самореалізації; високий рівень вимог до самого себе; здатність мобілізувати всі професійно-педагогічні здібності; здатність до відновлення втрачених сил після великих і виснажливих справ; прагнення до збереження і примноження своїх досягнень. Зовнішніми умовами досягнення акме професіонала виступають такі: сприятливе акмеологічне середовище, яке спонукає педагога до вдосконалення його професійної компетентності; наявність акме подій, які можуть стати поштовхом до кульмінації і піків в професійному розвитку [2].

У науково-педагогічних виданнях переважає твердження, що крім умов досягнення акме професійної діяльності викладача слід визначити фактори, за яких здійснюється вказаний процес.

Спираючись на дослідження Т. Щербакової, можна виділити три групи різнорівневих факторів, що визначають характер та динаміку досягнення професійного акме викладача, а саме: макросоціальні, мікросоціальні та особистісні [1].

До першої групи - макросоціальних - відносяться фактори, які продукуються передусім типом розвитку того суспільства, в якому живе майбутній фахівець. Серед них можна виділити фактори, безпосередньо спрямовані на контроль професійної діяльності: концепція діяльності, що офіційно прийнята в суспільстві; закони, функції і структура контролюючих інститутів; рівень психологічної культури суспільства; політика щодо психологізації суспільного і професійного життя; вимога до особистості фахівця і затверджені суспільством засоби оцінювання його діяльності. Сукупність макрофакторів визначає бажані для певного суспільства рівень компетентності педагога в цілому і розвиток окремих її видів, а також співвідношення зовнішнього і внутрішнього контролю професійної діяльності викладача. На процес розвитку фахівця впливають також сформовані в суспільній свідомості уявлення про роль особистості в суспільстві; про прийнятність тих чи інших видів активності особистості; соціально-психологічна модель суспільства; рівень інформованості членів суспільства; доступність психологічних знань; парадигма управління розвитком і поведінкою людини, яка прийнята в суспільстві тощо [1, 66].

Другу групу утворюють фактори, що діють на рівні вищого навчального закладу, в якому навчається майбутній педагог (мікросоціальні). Тут має значення характер організації навчально-виховного процесу; рівень психологізації середовища; установка на психологічну культуру викладача як цінність; модель регулювання та контролю навчання з боку адміністрації; сформовані традиції, стереотипи, професійні позиції, відношення до творчості в рамках навчального закладу; роль самоаналізу, самоконтролю і самооцінки діяльності фахівця [2].

Третій рівень утворюють особистісні фактори - професійно-особистісні особливості фахівця, які також можуть сприяти формуванню високого рівня професійної компетентності, а відтак досягненню професійного акме, або ускладнювати цей процес. Насамперед, це рівень розвитку самосвідомості; позитивна Я-концепція, наявність чітких особистісних і професійних цінностей; визначеність життєвих і професійних цілей; знання професійних

вимог, норм; поінформованість у сфері майбутньої професійної діяльності; знання сучасних особливостей процесу викладання у вищій школі. Велике значення має також розвиток рефлексивних, аналітичних здібностей фахівця. Важливий загальний рівень розвитку довільності, тобто вміння довільно керувати своїми емоціями, почуттями, потребами, самопочуттям. Необхідно відзначити також наявність творчих здібностей, гнучкості мислення, розвиток уяви майбутнього педагога. Тут виділяється також рівень його професійної компетентності, майстерність, рівень професійної свідомості [1, 67].

У процесі досягнення майбутнім фахівцем акме-вершини професійної діяльності всі три групи факторів взаємодіють, відзначаючи більшу чи меншу ступінь самостійності у вирішенні професійних завдань.

З огляду на це в процесі підготовки майбутніх викладачів слід дбати про сформованість у них навичок та вмінь управління освітнім процесом; розвивати у них потребу в педагогічній діяльності та вміння ефективно організовувати її; допомагати студентам оволодіти прийомами професійної самоосвіти й самовиховання [4, 189]; сприяти пізнанню й розвитку особистості студента у контексті обраної професії; надавати майбутнім викладачам вищого навчального закладу повноцінної інформації про сутність, цінності й цілі педагогічної діяльності, професійного саморозвитку, про акмеологічні принципи навчання; створювати творчу атмосферу навчання, спрямовувати студентів на мотивацію досягнення успіху; проводити професійно-мотиваційні і рефлексивні тренінги.

Беручи до уваги вищевикладене, можна стверджувати, що визначення факторів і умов досягнення акме-вершини професійної діяльності майбутніх викладачів вищого навчального закладу, дозволяють контролювати та коригувати процес їхнього сходження до професійного акме.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Подальшим напрямом наукових розвідок автора є визначення психологічних особливостей акмеологічних здобутків майбутнього викладача вищого навчального закладу.

Література

1. Акмеология : учеб. пособие / Т.Н. Щербакова. – Ростов-на-Дону, 2008. – 110 с.
2. Колпаков В.М. Стратегічний кадровий менеджмент [Електронний ресурс] / В.М. Колпаков, Г.А. Дмитренко. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/146/9678.html>
3. Огнев'юк В.О. Розвиток в університетській освіті акме-компетентнісного потенціалу майбутнього фахівця / В.О. Огнев'юк // Акмеологія - наука ХХІ століття : мат-ли ІІІ Міжнар. наук.-практ. конфер. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 6–9
4. Сисоєва С.О. Педагог вищої школи: складові підготовки / С.О. Сисоєва // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2010. – Вип.2. – С. 185–192

УДК 371.13 (477)(043)

Ромашенко В.Є., аспірант

ІНФОРМАЦІЙНА ДОМІНАНТА РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: РЕТРОСПЕКЦІЯ І СЬОГОДЕННЯ

Процес інформатизації освіти в Україні має свою багату історію, певні досягнення, а також деякі вади. Ретроспективний аналіз процесу впровадження і використання засобів обчислювальної техніки і комп'ютерних технологій в навчальному процесі дозволяє виділити чотири етапи інформатизації освіти.

Спираючись на наукові дослідження В. Вовк, М. Жалдак, М. Кларін, А. Нісімчук, В. Чепелев, О. Янкович) визначено основні етапи інформатизації, комп'ютеризації і запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері освіти

Перший етап інформатизації освіти (програмового навчання) характеризувався